

**ЗМІНА ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЗАКОНОТВОРЧОСТІ****SIGNIFICANT CHANGES IN STATE OF UKRAINE
AT THE PRESENT STAGE OF LAWMAKING****Перова О.В.,
к.ю.н.,****начальник відділу забезпечення роботи Голови та заступників Голови
Вищого адміністративного суду України**

З 1 травня 2016 набуває чинності новий Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889 (далі по тексту – Закон № 889), який істотним чином змінює порядок, принципи та особливості проходження державної служби в Україні у порівнянні з вимогами діючого законодавства, які на даний час визначені Законом України «Про державну службу» від 16.12.1993 р. № 3723-ХІІ (далі – по тексту Закон № 3723-ХІІ).

Зважаючи на те, що порядок проходження державної служби відрізняється від типової трудової діяльності та має певну специфіку, Законом № 889 запроваджено нові спеціальні норми, які більш детально регулюють службові відносини, а також направлені на здійснення ефективного реформування даної сфери зайнятості.

Варто відзначити, що вже у самому визначенні поняття державної служби в обох Законах містяться суттєві відмінності. Насамперед, частина 1 статті 1 Закон № 3723-ХІІ встановлює, що державною службою є вся (без виключення) професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави [1]. В цій частині приписи статті 1 Закону № 889 надають більш розгорнуту та об'ємну характеристику визначенню державної служби в Україні, зокрема встановлюючи, що державною службою є публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо: 1) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів; 2) забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів; 3) забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг; 4) здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства; 5) управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням; 6) управління персоналом державних органів; 7) реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством [2].

Слід зауважити, що у новому Законі вказана норма невід'ємно пов'язана з поняттям посади державної служби, оскільки пункт 4 частини 1 статті 2 Закону № 889 фактично надає право особі, що займає посаду первинної структурної одиниці державного органу діяти тільки у межах повноважень, визначених частиною першою статті 1 цього Закону. Крім того, в даному випадку має місце кардинально нова для українського трудового законодавства градація, за якою є чітке розмежування адміністративних, політичних, патронатних посад з одночасним встановленням особливостей проходження служби на таких посадах.

Цілком зрозуміло, що запровадження нових видів, категорій і класифікацій посад у державному апараті зумовлює встановлення та адаптування нових принципів, а також засад державної служби у порівнянні з діючим трудовим законодавством.

Так, на даний час статтею 3 Закону № 3723-ХІІ визначено, що державна служба ґрунтується на таких основних принципах: служіння народу України; демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; пріоритету прав людини і громадянина; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; персональної відповідальності за виконання службових обов'язків і дисципліни; дотримання прав та законних інтересів органів місцевого і регіонального самоврядування; дотримання прав підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян [1].

У порівнянні з переліченими вище засадами, стаття 4 Закону № 889 передбачає значно ширший перелік принципів державної служби, одночасно конкретизуючи та встановлюючи чітке визначення для кожного з них. Зокрема, у відповідності до вказаної норми, державна служба здійснюється з дотриманням таких принципів: 1) верховенства права – забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України, що визначають зміст та спрямованість діяльності державного службовця під час виконання завдань і функцій держави; 2) законності – обов'язок державного службовця діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 3) професіоналізму – компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону; 4) патріотизму – відданість та вірне служіння Українському народові; 5) доброчесності – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень; 6) ефективності – раціональне і результативне використання ресурсів для досягнення цілей державної політики; 7) забезпечення рівного доступу до державної служби – заборона всіх форм та проявів дискримінації, відсутність необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження; 8) політичної неупередженості – недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків; 9) прозорості – відкритість інформації про діяльність державного службовця, крім випадків, визначених Конституцією та законами України; 10) стабільності – призначення державних службовців безстроково, крім випадків, визначених законом, незалежність персонального складу державної служби від змін політичного керівництва держави та державних органів [2].

Слід зазначити, що згідно з приписами Закону № 889 обов'язкове та повне дотримання наведених принципів вимагається від кожного державного службовця, що окремо підтверджується нормою імперативного характеру, яку містить частина 2 статті 1 Закону. В даній нормі надано

визначення формулюванню «державний службовець». Зокрема, державний службовець – громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби [2]. Якщо ж звернутися до діючого на даний час Закону України «Про державну службу», то стаття 1, що має назву «Державна служба і державні службовці» містить не розгорнуте в повній мірі визначення поняття державного службовця, з якого не взагалі не вбачається прямого зв'язку між діяльністю державного службовця, а також принципами і основними засадами державної служби.

Проаналізувавши положення Закону № 889 також стає зрозумілим, що на даному етапі законодавцем запровадженні численні терміни, які раніше не застосовувались у спеціальному трудовому законодавстві та метою наявності яких є максимально ефективна реалізація принципів, правових та організаційних засад державної служби.

Так, пунктом 5 частини 1 статті 2 Закону № 889 вперше надано визначення терміну «професійна компетентність», яка полягає у здатності особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання,

уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку [2]. До того ж, діючий Закон України «Про державну службу» не враховує при регулюванні відносин між особою та державою поняття «професійна компетентність», тоді як норми Закону № 889 надають конкретне визначення такого роду компетентності, яка полягає у здатності особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку; рівнозначної посади державної служби, що належить до однієї групи оплати праці з урахуванням юрисдикції державного органу (ч. 1 ст. 2 Закону № 889) [2].

Окремо слід наголосити, що значна частина норм Закону № 889 направлена саме на стимулювання високого рівня професійної компетентності у кожній окремій особі, яка працює в державному апараті. При цьому першочерговим завданням такого стимулювання є максимально ефективна реалізація принципів, правових та організаційних засад забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державну службу : Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12.
2. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon 5.rada.gov.ua/laws/show/889-19.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ МОДИФІКАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОКТРИНАЛЬНИЙ ТА НОРМАТИВНИЙ АСПЕКТИ

SUPPORT FOR HUMAN RIGHTS UNDER MODIFICATION FUNCTIONAL PURPOSE OF ADMINISTRATIVE LAW, NATIONAL AND EUROPEAN DOCTRINAL AND NORMATIVE ASPECTS

Пирожкова Ю.В.,
к.ю.н., доцент, докторант

Запорізький національний університет

Питання прав та свобод людини і громадянина на сьогодні є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової співдружності. Дотримання прав людини є ключовою національною ідеєю усіх демократичних країн світу, адже саме стан справ у сфері забезпечення прав особи, їх практичної реалізації є тим індикатором, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Конституційний лад України ґрунтується на визнанні людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості та безпеки найвищою соціальною цінністю, пріоритету її прав і свобод. Гарантування прав і свобод людини є головним обов'язком держави, держава відповідальна перед людиною та суспільством за свою діяльність (ст. 3 Конституції України).

Права і свободи громадян України потребують захисту та охорони. Статистика свідчить: українці надзвичайно часто позиваються до держави Україна. Їх звернення розглядають міжнародні судові інституції, зокрема Європейський суд з прав людини, які у своїх «вердиктах» констатують кричущі факти порушення прав людини та осно-

воположних свобод. І справа не стільки в тому, що подібні рішення певним чином дискредитують нашу державу. Річ у тім, що у зв'язку з їх ухваленням очевидними стають недосконалість національних правових норм, їх невідповідність європейським стандартам [1].

Масштабні сучасні реформи, які сьогодні впроваджуються в політичній, економічній, соціальних сферах, актуалізують дослідження адміністративно-правового захисту прав людини. Так, 17-18 квітня 2015 року у м. Харкові відбулася конференція «Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини», підсумками якої є цінні пропозиції провідних вчених-адміністративістів (В. Бевзенка, А. Комзюка, Т. Коломоєць, Д. Лученка, Р. Мельника, В. Настюка, О. Рябченко, Х. Ярмакі, та ін.) щодо удосконалення правил для владарюючих суб'єктів, врахування яких дозволить максимально знизити ризик порушення прав людини з боку цих суб'єктів [1].

Адміністративне право України є однією з провідних галузей вітчизняного права, адже, як і кожна галузь, вона є вагомим за своїм значенням, проте жодна з інших галузей не є такою значною за обсягом, мобільною за змістовним